

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103006/B/2022/36124042120624900

CHARAKTERISTIKA DÔCHODKOVEJ REFORMY V SR

(Bakalárska práca)

2022

Kristína Staviarska

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

CHARAKTERISTIKA DÔCHODKOVEJ REFORMY V SR

(Bakalárska práca)

Študijný program: Manažérske rozhodovanie

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra matematiky a aktuárstva

Vedúci bakalárskej práce: doc. RNDr. Lea Škrovánková, PhD.

2022

Kristína Staviarska

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu s názvom „Charakteristika dôchodkovej reformy SR“ vypracovala samostatne s použitím literatúry uvedenej v zozname zdrojov.

V Bratislave, dňa 8. mája 2022

.....

Kristína Staviarska

Pod'akovanie

Chcela by som sa poďakovať mojej vedúcej bakalárskej práce doc. RNDr. Lei Škrovánkovej, PhD. za cenné rady, ktoré mi pomohli pri tvorbe bakalárskej práce, ochotu a trpezlivosť.

ABSTRAKT

Staviarska, Kristína: Charakteristika dôchodkovej reformy v SR. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra matematiky a aktuárstva. Vedúci záverečnej práce: doc. RNDr. Lea Škrovánková, PhD – Bratislava: FHI EU, 2022, 39 s.

Cieľom mojej bakalárskej práce je komplexne analyzovať históriu reforiem dôchodkového zabezpečenia, ktoré prebiehali a momentálne prebiehajú na území Slovenskej republiky. Posúdiť efektívnosť trojpilierového dôchodkového systému a zamerať sa na možné riziká spojené s investovaním do tohto systému. Zamerať sa na problematiku s momentálnym rastom cien na území Slovenskej republiky, na základe ktorého zistiť ako štát plánuje pomôcť poberateľom starobného dôchodku. Práca obsahuje štyri kapitoly. Prvá kapitola obsahuje kompletnú históriu reforiem a trojpilierového dôchodkového systému od vzniku až po súčasnosť. Druhá kapitola sa venuje cieľu práce. Tretia kapitola nás oboznamuje o spôsobe výpočtu dôchodkového poistenia, ktorý si následne upresníme v poslednej kapitole na komplexnom príklade.

Kľúčové slová: dôchodková reforma, dôchodok, trojpilierový systém, dôchodkové zabezpečenie

ABSTRACT

Staviarska, Kristína: The characteristic of pension reform in SR. – University of Economics in Bratislava, Faculty of Economic informatics; Department of Mathematics and Actuarial Science. Supervisor: doc. RNDr. Lea Škrovánková, PhD – Bratislava: FHI EU, 2022, 39 s.

The aim of my bachelor thesis is to comprehensively analyze the history of pension reforms that have taken place and are currently taking place in the Slovak Republic. Assess the effectiveness of the three-pillar pension system and focus on the possible risks associated with investing in this system. Focus on the issue of current price growth in the Slovak Republic, based on which to find out how the state plans to help old-age pension recipients. The work contains four chapters. The first chapter contains a complete history of reforms and the three-pillar pension system from its inception to the present. The second chapter deals with the goal of the work. The third chapter acquaints us with the method of calculating the pension security, which we will then specify in the last chapter on a comprehensive example.

Key words: pension reform, pension, three-pillar system, pension provision

Obsah

ÚVOD	8
1. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	9
1.2 Historický vývoj dôchodkového zabezpečenia.....	9
1.2.1 Vývoj dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky	11
1.3 Systém Dôchodkového poistenia	12
1.3.1 Dôchodkové poistenie: I. pilier	12
1.3.2 Dôchodkové poistenie – II. pilier	14
1.3.3 Dôchodkové poistenie: III. Pilier.....	16
1.4 Aktuálna situácia na území SR.....	20
2. CIEĽ PRÁCE	21
3. METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA.....	22
3.1 Spôsob výpočtu dôchodkového poistenia Sociálnou poisťovňou	22
3.1.1 Dôchodkovo poistené osoby po vzniku nároku na dôchodkové poistenie.....	24
3.1.2 Valorizácia dôchodkového poistenia na základe rastu cien	24
3.1.3 Uplatnenie nároku na čerpanie dôchodkového poistenia	25
3.2 Dôchodkový vek na základe vychovaných detí.....	25
4. VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA.....	27
4.1 Komplexný príklad na výpočet dôchodkového poistenia	27
4.1.1 Výpočet dôchodkového poistenia Sociálnou poisťovňou	29
4.1.2 Výpočet dôchodkového poistenia pre poistené osoby po vzniku nároku.....	30
4.1.3 Výpočet výšky dôchodkového poistenia následkom valorizácie	31
4.2 Výpočet dôchodkového veku po odpočte vychovaných detí.....	31
ZÁVER	34
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	37

Úvod

Každý občan si praje prežiť svoju starobu bez finančných obáv a strachu z budúcnosti, keďže s vysokým vekom prichádza aj strata schopnosti pracovať a zabezpečiť si vlastné finančné prostriedky. Na takéto finančné uspokojenie bolo zriadené dôchodkové zabezpečenie, ktoré nám poskytuje príjem finančných prostriedkov vo veku kedy už nie sme schopní sa sami finančne zabezpečiť.

Základnou zložkou dôchodkového zabezpečenia je dôchodková reforma, ktorá výrazne ovplyvňuje jeho fungovanie.

Cieľom dôchodkovej reformy je čo za najlepších podmienok zabezpečiť aktívne pracujúcim občanom a poberateľom starobného dôchodku najlepšie podmienky na plynulý priebeh dôchodkového zabezpečenia. Dôchodkovú reformu na území Slovenskej republiky ovplyvňuje vláda. Vláda pri navrhovaní dôchodkovej reformy zabezpečuje, aby jej dopad mal pozitívny vplyv pre občanov, ktorí si na dôchodkové zabezpečenie odkladajú finančné prostriedky alebo ho poberajú. Dopad, ktorý spôsobuje dôchodková reforma, si ukážeme v tejto záverečnej práci.

Prvá kapitola záverečnej práce opisuje historický vývoj dôchodkovej reformy a dôchodkového zabezpečenia až po súčasnosť. Posudzuje efektívnosť trojpilierového dôchodkového poistenia na území Slovenskej republiky. Vyjadruje možné riziko investovania finančných prostriedkov do fondov dôchodkového poistenia, ktoré spravujú správcovské spoločnosti. V poslednom kroku tejto kapitoly si opíšeme aké zmeny poskytne pripravovaná dôchodková reforma, ktorá práve prebieha na území Slovenskej republiky.

Druhá kapitola sa zameriava na cieľ záverečnej práce, ktorým je komplexne analyzovať vplyv dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky.

Tretia kapitola sa zameriava na metodiku práce a metódy skúmania predkladanej záverečnej práce. V tejto časti záverečnej práce si predstavíme matematické vzorce, ktoré určujú spôsob výpočtu výšky dôchodku pre občanov, ktorí si odvádzajú povinné poistné na dôchodkové zabezpečenie. Priblížime si podmienky dosiahnutia výšky veku, v ktorom má občan nárok na čerpanie starobného dôchodku a spôsob tohto čerpania.

V poslednej kapitole si aplikujeme získané informácie na komplexnom príklade, v ktorom si vypočítame výšku starobného dôchodku, dosiahnutie veku na nárok na dôchodkové poistenie a prípadné výhody alebo nevýhody spojené s valorizáciou dôchodkov, ktorá práve prebieha na území Slovenskej republiky následkom rapídneho zvyšovania cien.

1. Súčasný stav riešenej problematiky

Pre každú krajinu predstavuje sociálne zabezpečenie dôležitú oblasť v prípade závažných zmien v ekonomickom zabezpečení jednotlivých osôb.

V dôsledku legislatívnych zmien v dôchodkovom systéme sa dlhodobá udržateľnosť financií na území Slovenskej republiky nachádza v pásme vysokého rizika. Toto riziko ohrozuje schopnosť dôchodkového systému splniť záväzky voči budúcim generáciám dôchodcov. Na základe rizika vláda navrhuje reformu dôchodkového zabezpečenia, ktorá by mala zlepšiť národný ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti financií, zanechanie súčasného stavu dôchodkového zabezpečenia prinesie bankrot na území Slovenskej republiky. V súčasnosti Slovenská republika čelí rapidnému zvyšovaniu cien potravín a energií, ktoré majú výrazný dopad pre poberateľov starobného dôchodku. Týmto poberateľom dôchodkového zabezpečenia by mala pomôcť valorizácia dôchodkov, na základe ktorej by si mohli prilepiť výšku starobného dôchodku.

1.2 Historický vývoj dôchodkového zabezpečenia

Prvé počiatky dôchodkového zabezpečenia sa objavili už v dobe antiky. Ale skutočné dôchodkové zabezpečenie pochádza z rímskej ríše, v ktorej bolo dôchodkové zabezpečenie vyplácané vyslúžilým vojakom. Vojaci si zabezpečovali dôchodok tak, že vkladali pravidelné príspevky zo žoldu, ktoré si zarobili počas trvania aktívnej vojenskej služby, do fondu na zabezpečenie dôchodku. Z tohto fondu sa neskôr vyplácali peniaze vojakom, ktorí doslúžili následkom zlého zdravotného stavu, zraneniam alebo odslúžením určitých rokov. V prípade úmrtia vojaka v službe, sa z tohto fondu vyplácalo dôchodkové zabezpečenie pozostalým. V tomto prípade dôchodkového zabezpečenia, sa nebral do úvahy vek vojaka pri výške príspevku ani pri vyplácaní. Naakumulované peniaze v tomto fonde vojaci využívali aj na svoje osobné pôžičky, ktoré neskôr splácali [2].

V období stredoveku neexistovalo regulárne dôchodkové zabezpečenie, ak sa ľudia dožili dôchodkového veku, boli odkázaný na svoje rodiny, aby sa o nich postarali. Tí, ktorí nemali nikoho, kto by sa o nich postaral, boli odkázaní na doživotnú prácu alebo na žobranie. Časom im dôchodkové zabezpečenie poskytli kláštory formou doživotného ubytovania zdarma [3].

V 12. storočí sa dôchodkové zabezpečenie realizovalo formou darovania pôdy. Táto forma bola poskytovaná kráľovským služobníkom, úradníkom a vojakom, ktorí dostali po ukončení služby pôdu, ktorú mohli prenajímať a žiť v dôchodkovom veku z renty [2].

S nástupom novoveku bola spojená aj redukcia kláštorov, opáti a mnísi, ktorí boli prepustení, dostávali ako kompenzáciu od štátu alebo panovníka dôchodkové zabezpečenie do konca života. Ak si však našli uplatnenie v inom kláštore, dôchodkové zabezpečenie im bolo odobraté. V tomto období bolo dôchodkové zabezpečenie vyplácané aj bývalým zamestnancom nemocníc, odslúženým starostom, alebo bývalým členom rady. Toto dôchodkové zabezpečenie bolo stále poskytnuté pre istú zamestnaneckú skupinu, nebolo vyplácané pravidelne ale len pri určitých príležitostiach. Ak boli štátne financie vyčerpané, tak sa dôchodkové zabezpečenie nevyplatilo aj niekoľko rokov, čo sa stávalo často, nakoľko v tom období boli časté vojny, ktoré vyžadovali vysokú nákladovosť. Vyplácanie bolo prístupné aj širším vrstvám, lenže stále neexistoval dôchodkový systém [3].

V 70. rokoch 17. storočia sa objavila prvá dôchodková schéma v Anglicku. Bola zameraná na penzionovaných námorných dôstojníkov, nebola celoplošná. Priniesla aj prvé moderné prvky dôchodkového zabezpečenia. Prvým z nich bolo stanovenie lehoty odpracovaných rokov po uplynutí ktorej mohlo byť dôchodkové zabezpečenie vyplatené. Ak dôstojníci po odslúžení 15-tich rokov dokázali že nie sú schopní ďalšej služby, či už zo zdravotných dôvodov alebo kvôli vysokému veku, mali nárok na dôchodok. V prípade nároku zo zdravotných dôvodov, bol nárok na dôchodok uznaný, ak námorník pri zranení stratil oko alebo inú časť tela. Vek pri nároku na dôchodok nebol špecifikovaný [3].

V 18. storočí sa objavuje vyplácanie dôchodkového zabezpečenia štátnym zamestnancom a tiež povinná príspevky do fondov. Štátny zamestnanci museli prispievať 2,5% z platu do dôchodkového fondu. Dôchodok mali stanovený na tretinu ich platu, nemali stanovený vek odchodu do dôchodku. K vývoju dôchodkových systémov prispela aj veda v polovici 17. storočia rozvoj teórie pravdepodobnosti, neskôr štatistika a demografia. Pri štúdiu mortality populácie viacerí vedci prišli na to, že s vyšším vekom je aj väčšia pravdepodobnosť úmrtia. Preto mala byť pre ľudí, ktorí sa rozhodnú poistiť v neskoršom veku, výška ročných príspevkov do dôchodkového zabezpečenia vyššia. V priebehu 19. a 20. storočia sa začínajú vytvárať dôchodkové systémy. Prijímajú sa zákony, ktoré nariaďujú povinné odvody zamestnancov aj zamestnávateľov do dôchodkových fondov a tiež sa mení postoj spoločnosti k dôchodkom. Sporenie na dôchodok sa stáva bežným [2].

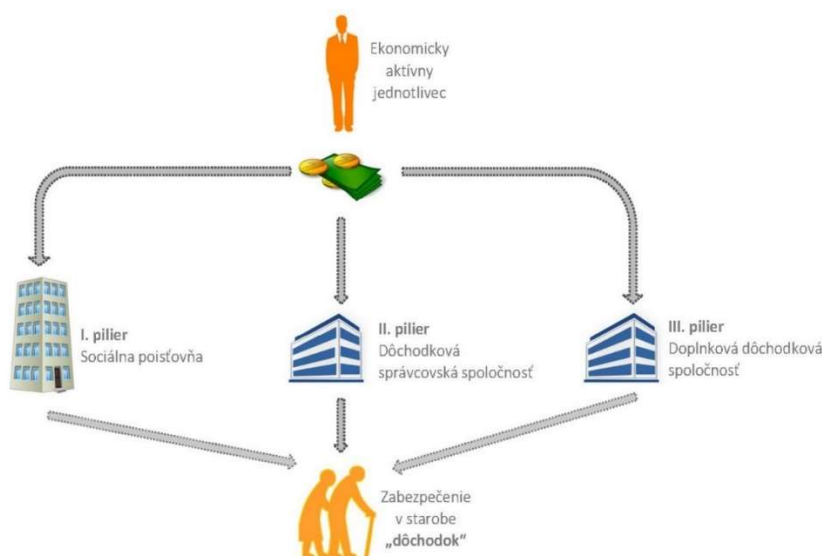
1.2.1 Vývoj dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky

V roku 1992 existovali inštitúcie ako Slovenská správa nemocenského zabezpečenia, Úrad dôchodkového zabezpečenia a odbory sociálnych vecí a národných výborov, ktoré sa zlúčili a vytvorili jednu inštitúciu pod názvom Slovenská správa sociálneho zabezpečenia. Transformácia sociálnej sféry, ktorá sa konala v roku 1993, zmenila inštitucionálne usporiadanie a vytvorila verejnoprávnu inštitúciu s názvom Národná poisťovňa. Táto inštitúcia zlúčila výkon zdravotného poistenia, nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia. Obsahovala tri samostatné fondy, ktoré sa tvorili z poistného a čiastočne z príspevkov štátu. Tieto fondy odčlenili financovanie Národnej poisťovne od štátneho rozpočtu. Problémy nastali v efektívnom organizačnom usporiadaní Národnej poisťovne vzhľadom na to, že zdravotné poistenie a fondy sociálneho zabezpečenia boli principiálne odlišné. Ich zlúčenie sa časom ukázalo ako nefunkčné a bolo nutné ich rozdeliť [4].

V roku 1995 bola zriadená Sociálna poisťovňa, ktorá začala svoju činnosť ako verejnoprávna inštitúcia. Sociálna poisťovňa bola nezávislá od ministerstiev a vlády SR, bol jej zverený výkon nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia, čím ju štát vybavil potrebnými kompetenciami. V roku 2002 prevzala od Slovenskej poisťovne výkon poistenia aj poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania [4].

Reforma, ktorá sa konala v roku 2004, priniesla nový príspevkovo definovaný systém starobného poistenia, v ktorom hlavným cieľom bolo zabezpečiť finančnú udržateľnosť dôchodkového systému a udržanie primeranosti vyplácaných dôchodkových dávok. V roku 2005 bol založený trojpilierový systém dôchodkového zabezpečenia, ktorý mal odbremeniť štát od predpokladaných budúcich finančných problémov. Občania, ktorí si povinne platili dôchodkové poistenie, mali možnosť výberu pre ktorýkoľvek pilier, ale podmienkou bolo že vo vybratom trojpilierovom systéme dôchodkového zabezpečenia museli pokračovať až do konca poistenia. Po výbere piliera si sporili peniaze na vlastné účty v dôchodkových správcovských spoločnostiach, ktoré im mali zaručovať budúce vyplácanie dôchodkového zabezpečenia [5].

Obrázok č.1: Systém trojpilierového dôchodkového poistenia

Zdroj: vlastné spracovanie autora

1.3 Systém Dôchodkového poistenia

V súčasnosti sa na území Slovenskej republiky na zabezpečenie dôchodku v starobe využíva trojpilierový dôchodkový systém. Tento systém je rozdelený na tri piliere, v ktorom je prvý z nich povinný, ostatné fungujú na báze dobrovoľnosti. To znamená že občan, ktorý má zriadený II. alebo III. pilier a vznikne mu nárok na dôchodkové zabezpečenie poberá starobný dôchodok z I. piliera a súčasne aj zo zriadeného.

1.3.1 Dôchodkové poistenie: I. pilier

Inštitúcia, ktorá zastrešuje I. pilier, je Sociálna poisťovňa, je splnomocnená vykonávať funkcie tohto dôchodkového systému. „Tento pilier je definovaný ako priebežný povinný systém dôchodkového poistenia, v ktorom sú v súčasnosti zapojení všetci občania v aktívnom veku a ich zamestnávateľia, ktorí platia do Sociálnej poisťovne odvody zo mzdy.“¹ Systém vyplácania dôchodkov od pôvodného sa nezmenil, Sociálna poisťovňa prijaté odvody používa na výplatu dôchodkov na súčasných dôchodcov [5].

¹ ŠKROVÁNKOVÁ, L. – ŠKROVÁNKOVÁ, P. 2015. Dôchodkové poistenie. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 112. ISBN 978-80-225-4064-3.

Následkom dôchodkovej reformy, ktorá nastala z dôvodu neprimeraného spôsobu výpočtu dôchodku, boli prijaté nové spôsoby výpočtu dôchodku, v ktorých sa zohľadňuje počet odpracovaných rokov odvedených do Sociálnej poisťovne a príjem dosiahnutý v rozhodujúcom období. Táto reforma, zohľadňuje aj tých občanov, ktorí prídu o zamestnanie tesne pred odchodom do dôchodku a občanov, ktorí aktívne pracujú aj po dosiahnutí dôchodkového veku [5].

Od 1. januára 2004 zaviedol „zákon č. 461/2003 Z.z.“² päť typov sociálneho zabezpečenia poisťencov, ktoré sú:

- nemocenské poistenie
- dôchodkové poistenie
- úrazové poistenie
- garančné poistenie
- poistenie v nezamestnanosti [7].

V rámci dôchodkového poistenia existujú dva podsystemy:

- **Starobné poistenie** – „ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe pre prípad úmrtia“³, toto poistenie poskytuje starobný dôchodok, predčasný dôchodok, vdovský a vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok,
- **invalidné poistenie** - „ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia“⁴, poskytuje invalidný dôchodok, vdovský a vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok.

Ich úlohou je zabezpečiť určitú ochranu poistenca v nevyhnutných životných situáciách, výška poistnej dávky funguje na základe odvedeného zaplateného poistného do systému sociálneho zabezpečenia [8].

² Zákon č. 461/2003 je zákon o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

³ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. Základná charakteristika [online] 2022. Dostupné na internete:

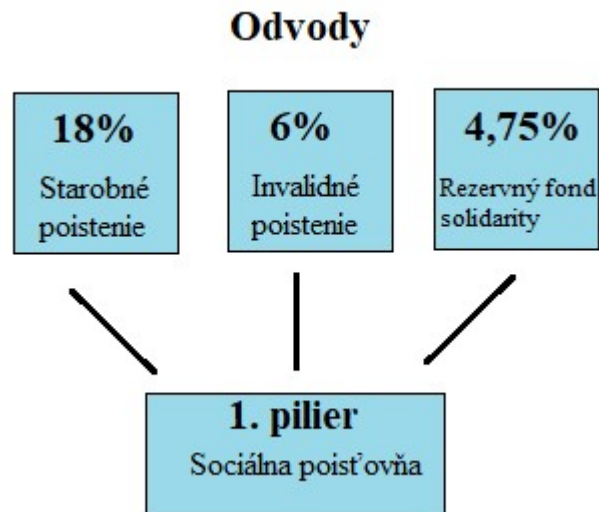
<<https://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>>

⁴ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. Základná charakteristika [online] 2022. Dostupné na internete:

<<https://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>>

Výška poistného, ktorá sa odvádza do Sociálnej poisťovne, predstavuje 7 % z hrubej mzdy zamestnanca, zamestnávateľa z ich hrubej mzdy odvádzajú 21,75 % čo spolu predstavuje 28,75 % odvodov hrubej mzdy zamestnanca [8].

Obrázok č. 2: Rozdelenie poistného v I. pilieri

Zdroj: *vlastné spracovanie autora*

1.3.2 Dôchodkové poistenie – II. pilier

Za vznikom II. piliera stojí kapitalizácia v modernom dôchodkovom systéme reformovaním I. piliera dôchodkového poistenia. Tento pilier bol dobrovoľný, ale podmienky na nárok na čerpanie dôchodku predstavovali prispievanie minimálne 10 rokov na dôchodkové poistenie, ktoré bolo podmienené minimálnym vkladom 60 % aktuálneho životného minima. V prípade nesplnenia týchto podmienok, poistenec nemal nárok na vyplácanie dôchodkového poistenia a v prípade úmrtia boli, jeho naakumulované prostriedky predmetom dedenia. Táto forma dôchodkového poistenia bola výhodnejšia pre mladších ľudí a po jej výbere už nebolo možné z poistenia odstúpiť [5].

Pre zamestnancov, ktorí po prvýkrát nastúpili na trh práce, bolo dôchodkové poistenie povinné. Výška povinných odvodov, ktoré boli odvedené na osobný dôchodkový účet poisteného bola 9 % z hrubej mzdy zamestnanca na starobné poistenie, zvyšná časť odvodov bola odvedená Sociálnej poisťovni, čiže ak vznikol nárok na vyplácanie dôchodku časť dôchodku bola vyplácaná zo Sociálnej poisťovni a časť z II. piliera, jednalo sa o zmiešané dôchodkové poistenie [5].

Tento typ dôchodkového poistenia nemal len poistnú fázu ale aj sporivú, ktorú spravovala dôchodková správcovská spoločnosť (DSS), ktorej hlavnou úlohou bola správa dôchodkových účtov a zhodnocovanie majetku v dôchodkovom fonde. DSS nakupovala cenné papiere na finančnom trhu, čím mala ľuďom zabezpečiť zvýšenie ich finančných prostriedkov, investovaním do akcií a dlhopisov. Táto forma investovania predstavuje riziko stagnovania, klesania alebo naopak rastu ich finančných prostriedkov, čo sa prejaví na výške vyplácania dôchodkového poistenia [5].

Aby ľudia predišli prípadným možným stratám, DSS vytvorila tri typy fondov investovania:

- **Rastový dôchodkový fond** – Najrizikovejší, z dlhodobého hľadiska predpoklad najvýnosnejšieho, podmienkou tohto fondu je doba nároku na dôchodok viac ako 15 rokov [9].
- **Vyvážený dôchodkový fond** – Menej rizikový, z hľadiska predpokladu nižší výnos, investovať môžu len osoby s dobou nároku na dôchodok viac ako 7 rokov [9].
- **Konzervatívny dôchodkový fond** – Najmenej rizikový, najvyššia bezpečnosť znamená najnižší výnos [9].

Graf č.1: Rozloženie investícií majetku v jednotlivých fondoch

Zdroj: podľa údajov z [9]

Reforma, ktorá nastala v roku 2008, výrazne ovplyvnila fungovanie II. piliera, zaviedla sa dvojstupňová ochrana pre invalidných dôchodcov, predĺžilo sa obdobie platenia poistného na 15 rokov, bol zvýšený príjem Sociálnej poisťovne na základe zvýšenia maximálneho vymeriavacieho základu pre platenie poistného. Povinné poistenie nových zamestnancov na trhu práce, bolo zrušené. Zamestnanci mali 6 mesiacov na rozhodnutie od vstupu na trh práce pre II. pilier. Udalosť, ktorá bola veľmi výnimočná, bolo otvorenie II. piliera a zamestnanci mali konečne možnosť vystúpiť z tohto dôchodkového poistenia. DSS prišla o možnosť slobodného investovania do fondov s vysokými stratami, jej činnosť bola obmedzená a bolo zavedené porovnávanie prosperity fondov v intervale 6 mesiacov [5].

Dôchodkové poistenie bolo ohrozené finančnou krízou, ktorá nastala po zavedení tejto reformy, hrozilo že nebude dosť finančných prostriedkov na vyplatenie dôchodkov. Riešenie na túto situáciu by bolo zmenenie podielu tokov poistného z odvodov, ku ktorému nedošlo. Dôchodkovú reformu ovplyvňuje vládna moc, pri ktorej sa podmienky dôchodkového poistenia môžu zmeniť kedykoľvek [5].

1.3.3 Dôchodkové poistenie: III. Pilier

Tretí dôchodkový pilier je charakteristický ako dobrovoľný. V tomto type dôchodkového poistenia finančné prostriedky zamestnancov spravuje dôchodková doplnková spoločnosť (DDS). Zamestnanci si týmto dôchodkovým poistením zvyšujú príjem svojho dôchodku v starobe. Pre tých, ktorí vykonávajú rizikové zamestnanie je vstup do tohto typu dôchodkového poistenia povinný a do 30 dní odo dňa vzniku zamestnania musia uzatvoriť účastnícku zmluvu, zamestnávateľ povinný uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu s DDS. Pre ostatných zamestnancov starších ako 18 rokov je vstup dobrovoľný. V takomto prípade musí zamestnanec sám uzatvoriť účastnícku zmluvu z DDS, zamestnávateľ túto povinnosť nemá. Výška odvádzaných poistných príspevkov nie je stanovená, na tejto výške sa účastníci dohodnú v účastníckej zmluve [10].

Toto dôchodkové poistenie obsahuje dve fázy, ktoré sú:

- **Fáza sporenia** - Túto fázu platia zamestnanci a zamestnávatelia za svojich zamestnancov, ktorí pracujú v rizikových povolaniach, finančné prostriedky môžu investovať do jedného alebo viacerých príspevkových fondov DDS, bez poplatku za prestup medzi týmito fondmi [10].

- **Fáza vyplácania** – V tejto fáze sa po ukončení sporenia účastníkovi vyplácajú dávky v závislosti od obdobia uzatvorenia účastníckej zmluvy a od dávkového plánu, v prípade úmrtia účastníka účet doplnkového dôchodkového sporenia prechádza do dedenia, ak účastník neurčil v zmluve osobu, ktorá má nárok na výplatu [10].

V Zmluvách, ktoré boli uzatvorené do 31. decembra 2013, je dávkový plán súčasťou účastníckej zmluvy, v ktorom sú dávky upravené a zmena zákona ich neovplyvní. Účastníkovi vzniká nárok na doplnkové dôchodkové zabezpečenie dovŕšením 55. veku života pri najmenej 10 ročnej dobe sporenia. V zmluvách uzatvorených od 1. januára 2014 bola možnosť podpísania dodatku, ktorým sa zrušil dávkový plán a dávky boli vyplácané podľa zákona č. 650/2004 ⁵Z.z. V tomto type zmlúv má účastník nárok na doplnkové dôchodkové poistenie dovŕšením 62. veku života alebo pri nároku na predčasný dôchodok. Účastníci majú možnosť priznanej úľavy na daniach formou zníženia základu dane maximálne do výšky 180 € ročne [11].

Pri oboch uzatvorených zmluvách má účastník možnosť predčasného výberu, ktorý môže byť zrealizovaný raz za 10 rokov od uzatvorenia účastníckej zmluvy z DDS, výber je obmedzený len na príspevky zamestnanca [11].

Tabuľka č. 1 : Novinky v Doplnkovom dôchodkovom poistení od 01. januára 2014

Zmeny v III. pilieri od januára 2014

Daňové zvýhodnenie	Dôchodkový vek	Zníženie poplatkov	Odstupné
Zníženie daňového základu o 180 eur ročne (z dane z príjmu zaplatíte o 34,2 eur menej)	Ruší sa podmienka sporenia min. 10 rokov. Dôchodok sa vypláca pri dovŕšení dôchodkového veku	Postupne znižovanie poplatkov za správu fondu - Výplatný fond z 0,9% na 0,6% a Príspevkový fond z 1,8% na 1,2%	Zrušenie odstupného vo výške 80% hodnoty investície, čím sa ruší 20%-ný poplatok.

Zdroj: *vlastné spracovanie autora podľa údajov* [11]

⁵ Zákon č. 650/2004 Z.z. o doplnkovom dôchodkovom poistení v znení neskorších predpisov.

V súčasnosti zastrešujú výkon doplnkového dôchodkového poistenia štyri spoločnosti:

- **UNIQA d.d.s., a.s.** – Táto spoločnosť vznikla v roku 1999 pod názvom LIPA, neskôr bola v roku 2006 prevzatá švajčiarskou spoločnosťou a následne predaná francúzskej spoločnosti AXA, v roku 2021 sa ustálil jej názov na UNIQA d.d.s [12].
- **NN Tatry-Sympatia, d.d.s., a.s.** – Táto spoločnosť vznikla bezprostredne po schválení prvej verzie DDS, už v roku 1998 dosiahla 50 tisíc poistencov, túto dôchodkovú spoločnosť prevzala holandská skupina ING, pod názvom NN [12].
- **Stabilita, d.d.s., a.s.** – Založená bola v roku 1997 hutníckymi podnikmi VSŽ Holding a.s., Železiarne Podbrezová a.s., OFZ Istebné a.s., Kovohuty Krompachy a.s., Železiarne Slovenskej republiky, DMD Holding a.s. a ZSNP Žiar nad Hronom [12].
- **Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.** – Založená bola v roku 1998 pod vedením spoločností Slovnaft s názvom Pokoj DDP, neskôr v roku 2000 ju prevzala spoločnosť Tatra banka a.s., v súčasnosti ponúka táto spoločnosť investičné stratégie Comfort life^{TB}, kde automaticky zaraďuje účastníka do fondu podľa veku [12].

Tabuľka č. 2 : Rozdelenie typov dôchodkových fondov DDS

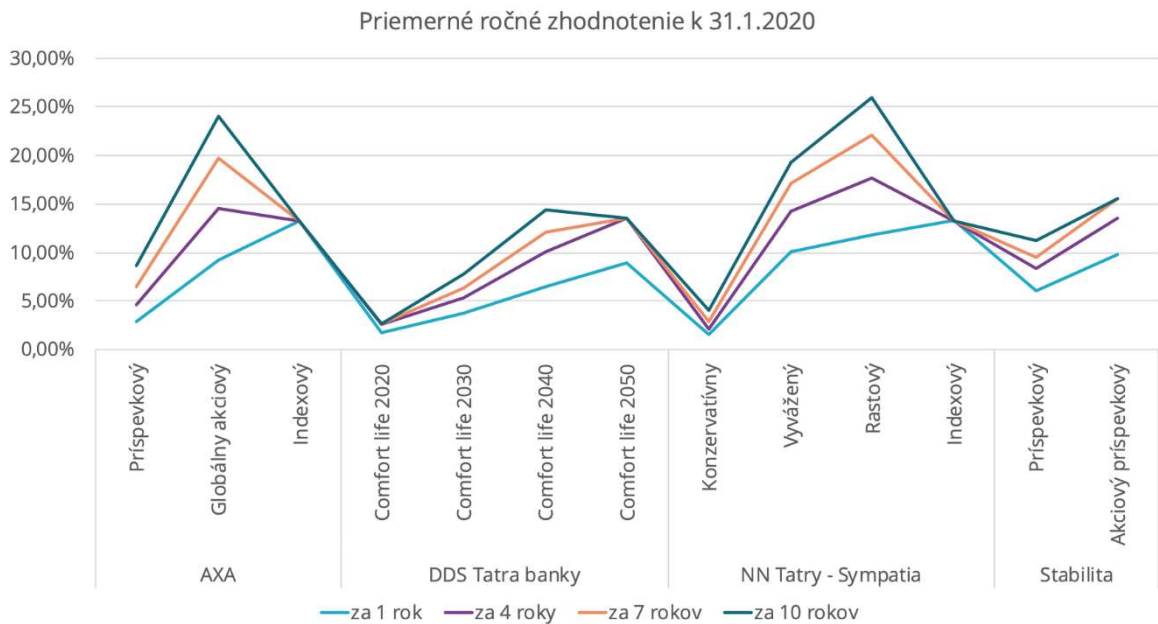
Typy dôchodkových fondov, ktoré DDS ponúkajú			
UNIQA d.d.s., a.s.	NN Tatry Sympatia, d.d.s., a.s.	Stabilita, d.d.s., a.s.	DDS Tatra banky, a.s.
Indexový	Indexový príspevkový	Stabilita indexový	Comfort life 2020 nar. 1961 a starší
Globálny	Rastový príspevkový	Stabilita akciový	Comfort life 2030 nar. 1961 - 1970
Príspevkový	Vyvážený príspevkový	Stabilita príspevkový	Comfort life 2040 nar. 1971 - 1980
Výplatný	Konzervatívny príspevkový	Stabilita výplatný	Comfort life 2050 nar. 1981 - 1990

Zdroj: *vlastné spracovanie autora podľa údajov z [11]*

Ďalšou formou doplnkového dôchodkového poistenia je kapitálové životné poistenie. Jeho hlavnou úlohou je kryť poistné riziko a tvorba kapitálu zhodnocovaný poisťovňou. Ponúka garantované zhodnotenie finančných príspevkov, ktoré je ale nízke. Účastníci, majú možnosť výberu sporenia prostredníctvom investícií do 300 podielových fondov [5].

Reforma, ktorá nastala v 2010 vyvolala štrajky odborárov, pre ktorých by oblasť dôchodkového doplnkového poistenia znamenala minimálnu úroveň finančného zabezpečenia dôchodku [5].

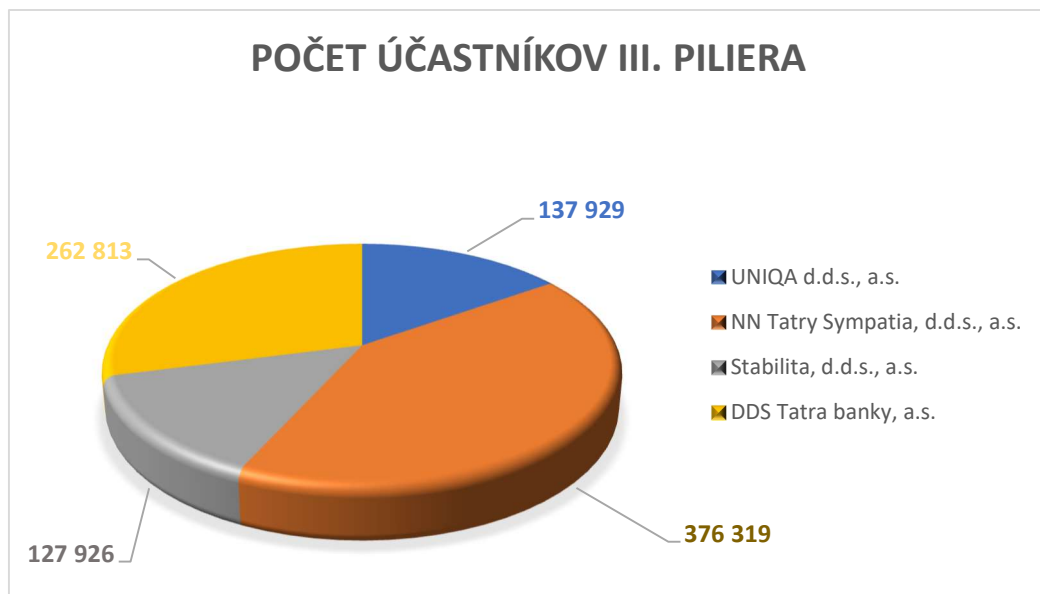
Graf č. 2 : Prehľad neúspešnejších dôchodkových fondov DDS k januáru 2020

Zdroj: podľa údajov z [14]

Pri výbere fondu je lepšie posudzovať dlhodobú výkonnosť, keďže dáva lepší obraz o úspešnosti investície.

Graf č. 3 : Prehľad účastníkov sporiaceho dôchodkového doplnkového poistenia k 31.12.2021

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa údajov z [14]

1.4 Aktuálna situácia na území SR

Na základe dôchodkovej reformy, ktorú navrhol minister práce Milan Krajniak, nastanú zmeny v štátnych dôchodkoch v podobe novely zákona o sociálnom poistení. Reforma hovorí o zrušení dôchodkového stropu odchodu do dôchodku na úrovni 64 rokov, dôchodkový vek by sa mal nadviazať na rast strednej dĺžky života. Z čoho vyplýva, že vek odchodu do dôchodku by sa mal každým rokom zvyšovať v priemere o dva mesiace. Táto zmena by ale mala nadobudnúť platnosť až v roku 2030, dovtedy platí odchod do penzie podľa tabuľky dôchodkového veku. Naďalej platí, že dôchodkový vek si vieme znížiť za každé vychované dieťa o šesť mesiacov, najviac však ale o 18 mesiacov, čo sú tri vychované deti [15].

Ďalšou zmenou je zavedenie dôchodkového stropu. Táto zmena sa bude týkať občanov, ktorí odpracovali 40 rokov a povinne platili sociálne zabezpečenie ale nedokážu pracovať do dôchodkového veku, preto im vznikne nárok na predčasný dôchodok. Tento predčasný dôchodok bude krátený o 0,3 % za každý mesiac, o ktorý odíde do penzie skôr. Následkom toho sa zruší systém predčasného odchodu do dôchodku najviac dva roky pred odchodom do riadneho dôchodku. V súčasnosti nárok na predčasný dôchodok vzniká vtedy, ak jeho výška dosahuje 1,2- násobok životného minima, čo predstavuje 261,70 eur mesačne. Po reforme by sa mala táto suma zmeniť na úroveň sumy minimálneho dôchodku, súčasná suma minimálneho dôchodku je 334,30 eur. Prilepšenie dôchodkového poistenia prichádza aj vo forme rodičovského bonusu. Tento bonus umožňuje pracujúcemu dieťaťu na Slovensku odvieť rodičovi do dôchodku 1,5 % z jeho hrubej mzdy. Bez súhlasu dieťaťa bonus nemôže byť vyplatený, bonus nebude mať vplyv na výšku odvodov dieťaťa. Ďalšia zmena by mala nastať pri výpočte hodnoty dôchodku, čím by sa mali znížiť novovzniknuté dôchodkové dávky, ktoré boli vypočítané zvyšovaním priemerného rastu zárobkov v krajine. Dôchodok by sa mal po reforme rátať zvyšovaním o 95 % priemernej mzdy. Táto reforma nadobudne svoju platnosť až po jej schválení od 1. januára 2023 [15].

2. Cieľ práce

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce je analýza dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky.

Reforma, ktorá najviac ovplyvnila dôchodkové zabezpečenie, spočívala v zavedení trojpilierového dôchodkového systému. Tento systém má ľuďom zabezpečiť finančný príjem v starobe pri strate schopnosti pracovať a zabezpečiť sa dôsledkom vysokého veku.

V prvej časti bakalárskej práce sa zameriavame na výhody a nevýhody tohto systému. Opíšeme si riziká spojené s investovaním do dôchodkových správcofských spoločností. Na základe grafov, ktoré obsahuje táto bakalárska práca, sa oboznámime s úspešnosťou fondov na momentálnom poistnom trhu, ktoré nám pomôžu rozdeliť si príspevky na dôchodkové poistenie tak, aby boli prospešné. V poslednom kroku prvej časti sa informujeme o budúcej reforme dôchodkového poistenia, ktorú vláda Slovenskej republiky plánuje schváliť v roku 2023.

Ďalším cieľom tejto bakalárskej práce je zistiť ako vláda plánuje pomôcť ľuďom poberajúcim starobné dôchodkové poistenie, na základe rapídneho rastu cien na území Slovenskej republiky.

V tretej časti si predstavíme spôsob výpočtu výšky dôchodkového zabezpečenia a výšky veku nároku na dôchodkové zabezpečenie.

Výšku starobného dôchodku vypočítame na základe matematických vzorcov, ktoré sú určené na tento výpočet. Zaujímavosťou je, že pri výpočte výšky veku na nárok na dôchodkové poistenie je možnosť znížiť si tento vek deťmi, ktoré poistenec vychoval.

V poslednej časti práce si na komplexnom príklade ukážeme aké prípady môžu nastať pri výpočte výšky dôchodkového zabezpečenia. Výška starobného dôchodku je najviac preberaná téma, nakoľko každý poistenec chce vedieť ako bude jeho starobný dôchodok ohodnotený.

Na základe rapídneho zvyšovania cien domácnostiam na území Slovenskej republiky, bola prijatá valorizácia výšky starobného dôchodku. Na príklade si ukážeme o akú sumu si starobný dôchodcovia prilepšia v roku 2022.

K týmto výpočtom budeme potrebovať údaje získané zo Štatistického úradu Slovenskej republiky a údaje zo Sociálnej poisťovne.

Pre rýchlejšie výpočty budeme používať MS Excel, ktorý nám prostredníctvom vypočítaných tabuliek objasní finančné zabezpečenie poistenca.

3. Metodika práce a metódy skúmania

V nasledujúcej kapitole si opíšeme na čo slúži dôchodkové zabezpečenie a čo nám zabezpečí v prípade ak už nebudeme schopní kvôli vysokému veku pracovať.

Dôchodkové zabezpečenie poskytuje poistenie v starobe do ktorého si preto pravidelne odvádzame finančné prostriedky formou odvodov z našej hrubej mzdy od zamestnávateľa.

Na výpočet dôchodkového zabezpečenia ponúka Sociálna poisťovňa rôzne kalkulačky, ktoré dokážu poistenca priebežne informovať o výške jeho dôchodkového poistenia v starobe.

My si ukážeme prostredníctvom akých matematických vzorcov vieme výšku starobného dôchodku a vek odchodu do dôchodkového poistenia vypočítať.

Tieto výpočty si presnejšie objasníme v ďalšej kapitole.

3.1 Spôsob výpočtu dôchodkového poistenia Sociálnou poisťovňou

Dôchodkové poistenie vypočítame na základe vynásobenia troch ukazovateľov, prostredníctvom vzorca :

$$SD = POMB \times ODP \times ADH \quad (1)$$

Tieto tri základné ukazovatele predstavujú:

- POMB – priemerný osobný mzdový bod,
- ODP – obdobie dôchodkového poistenia,
- ADH – aktuálna dôchodková hodnota poistenia [15].

Priemerný osobný mzdový bod

Určí sa ako súčet osobných mzdových bodov vypočítaných za obdobie dôchodkového poistenia a za celkové kalendárne obdobie rozhodujúceho dôchodkového poistenia.

$$POMB = \frac{\sum OMB}{ODP} \quad (2)$$

Pre výpočet osobného mzdového bodu použijeme osobný vymeriavací základ dosiahnutý poistencom v príslušnom kalendárnom roku a všeobecný vymeriavací základ za daný rok.

$$OMB = \frac{OVZ}{VVZ} \quad (3)$$

V prípade, že poistenec nedosiahol v danom roku žiadny príjem z dôvodu práceneschopností alebo iného závažného dôvodu hodnota osobného mzdového bodu je 0,3.

Všeobecný vymeriavací základ vypočítame ako 12-násobok priemernej mesačnej mzdy zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za daný rok.

$$VVZ = PMS \times 12 \quad (4)$$

Obdobie dôchodkového poistenia

Obdobie dôchodkového poistenia zistené ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok predstavuje obdobie, počas ktorého sa odvádzalo poistné formou odvodov z hrubej mzdy zamestnanca, z podnikania alebo z dobrovoľného plateného poistného.

Aktuálna dôchodková hodnota poistenia

Je hodnota, ktorá platí v čase vzniku nároku na dôchodok a vyjadruje peňažnú hodnotu jedného osobného mzdového bodu.

Určuje sa ako „podiel priemernej mzdy zistenej za tretí štvrťrok predchádzajúceho kalendárneho roka a priemernej mzdy zistenej za tretí štvrťrok kalendárneho roka dva roky predchádzajúceho kalendárneho roka, od ktorého sa dôchodková hodnota upravuje“.⁶

Tento vzťah vypočítame na základe vzorca pre aktuálny rok:

$$ADH_{2022} = ADH_{2021} \times \frac{\text{priemerná mzda v hospodárstve SR za 3. Q 2021}}{\text{priemerná mzda v hospodárstve SR za 3. Q 2020}} \quad (5)$$

⁶ MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Výpočet dôchodku*. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/vypocet-dochodku/>>

3.1.1 Dôchodkovo poistené osoby po vzniku nároku na dôchodkové poistenie

Dôchodkové zabezpečenie pre osoby, ktoré si nárok na dôchodok po vzniku neuplatnili ale naďalej platili dôchodkové poistenie vypočítame ako hodnotu (1), ku ktorej pripočítame obdobie dôchodkové poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok a k tejto sume pripočítame percentuálne zvýšenie za obdobie poistenia po vzniku nároku na dôchodok.

Pre výpočet osobného mzdového bodu za obdobie poistenia po vzniku nároku na dôchodok použijeme vymeriavací základ za dané obdobie a vydělíme ho všeobecným vymeriavacím základom, ktoré dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod.

$$OMB2022 = \frac{OVZ2022}{VVZ2020} \quad (6)$$

Hodnotu zo vzťahu (6) vynásobíme aktuálnou dôchodkovou hodnotou ku dňu vzniku nároku na dôchodkové poistenie.

$$SD = OMB2022 \times ADH2022 \quad (7)$$

Túto hodnotu (7) pripočítame k hodnote vzťahu (1) následkom toho dostaneme sumu starobného dôchodku. K nej pripočítame sumu percentuálneho zvýšenia dôchodku o 0,5 % za každých 30 dní obdobia poistenia po vzniku nároku na dôchodkové poistenie.

Ak je počet dní poistenia nižší ako 30 poistená osoba stráca nárok na zvýšenie. Za 365 dní sa zvýšenie poskytuje v podobe 6 %.

3.1.2 Valorizácia dôchodkového postenia na základe rastu cien

Suma starobného dôchodku sa následne „(podľa § 82 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov)“⁷ „od 1. januára 2022 zvýši o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov určeného Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý pol rok kalendárneho roka 2021, teda o 1,3 % mesačnej sumy dôchodku.“⁸

⁷ § 82 Zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov

⁸ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. Starobný dôchodok [online] 2022. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/suma-dochodku-/1286s#Suma>

3.1.3 Uplatnenie nároku na čerpanie dôchodkového poistenia

Nárok na dôchodkové poistenie má osoba, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a má minimálne 15 rokov platené obdobie dôchodkového poistenia. Žiadosť na vyplatenie nároku na dôchodkové poistenie predkladá poistená osoba Sociálnej poisťovni, ktorá následne posúdi danú žiadosť na základe stanovených podmienok. Za deň uplatnenia nároku na výplatu dôchodkového poistenia sa považuje deň podania žiadosti. Žiadosť musí byť podaná v mieste trvalého bydliska poistenej osoby, ak žiadateľ nemá na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, žiadosť spisuje ústredie Sociálnej poisťovne [17].

K žiadosti o starobný dôchodok sú potrebné najmä tieto doklady:

- **hodnoverný doklad** - evidenčný list dôchodkového poistenia prípadne iný doklad, z ktorého je zrejmé odkedy – dokedy trvalo zamestnanie,
- **potvrdenie zamestnávateľa o dobe zamestnania pred 1. májom 1990** – v štátoch, s ktorými Slovenská republika nemá uzatvorenú medzištátnu zmluvu o sociálnom poistení.

Starobný dôchodok sa vypláca v hotovosti alebo bezhotovostne na účet v banke. Osobám, ktoré sú vo výkone väzby, sa starobný dôchodok vypláca prostredníctvom ústavu.

3.2 Dôchodkový vek na základe vychovaných detí

Nárok na dôchodkové poistenie vzniká dovŕšením dôchodkového veku. Dôchodkový vek si môžeme znížiť za každé vychované alebo osvojené dieťa najviac o 6 mesiacov.

Pri posudzovaní výchovy dieťaťa sa prihliada na:

- vlastné a osvojené dieťa,
- dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, ktorému matka zomrela,
- ktoré poistenec vychoval v pestúnskej starostlivosti [17].

„Podmienka je splnená ak sa poistenec staral o dieťa:

- od jeho narodenia do úmrtia, ak dieťa zomrelo po dosiahnutí šiestich mesiacov veku,
- aspoň posledné tri roky pred dovŕšením dôchodkového veku“⁹

Doba, počas ktorej sa nemohol poistenec o dieťa osobne postarať zo zdravotných dôvodov alebo z dôvodu umiestenia dieťaťa do ústavnej starostlivosti, sa započíta do obdobia starostlivosti.

Na upresnenie dovŕšenia veku na nárok na dôchodkové poistenie máme k dispozícii tabuľky, ktoré portál Sociálnej poisťovne pravidelne aktualizuje.

⁹ SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Starobný dôchodok*. [online] 2022. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/suma-dochodku-/1286s#Suma>

4. Výsledky práce a diskusia

V nasledujúcej kapitole si uvedieme komplexný príklad na výpočet výšky dôchodkového poistenia Sociálnou poisťovňou, výška dôchodkového poistenia pre osoby poistené po vzniku nároku na dôchodok a výpočet zhodnotenia dôchodku po valorizácií.

Pre tento komplexný príklad si vytvoríme tabuľku, ktorá nám podrobne ukáže celý výpočet dôchodku pre poistenca, ktorý si pravidelne odvádza príspevky na starobné zabezpečenie.

4.1 Komplexný príklad na výpočet dôchodkového poistenia

Príklad č.1

Poistenec splnil 1. januára 2022 podmienky nároku na starobný dôchodok o priznanie starobného dôchodku nepožiadaval a naďalej bol zamestnancom, ktorý odvádza finančné prostriedky na starobné poistenie. Dňa 30. apríla 2022 ukončil zamestnanie, do tohto obdobia jeho osobný vymeriavací základ dosiahol sumu 3 859,57 eur. Poistenec 1. mája požiadaval Sociálnu poisťovňu o priznanie starobného dôchodku. Od 1. januára 1978 si odvádza pravidelne príspevky na starobné poistenie, výška jeho priemerného vymeriavacieho základu bola v porovnaní so všeobecným vymeriavacím základom na území Slovenskej republiky kolísavá. Poistenec počas celej doby poistenia nebol práceneschopný ani evidovaný na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny pre stratu zamestnania. Na výpočet výšky dôchodkového poistenia si vytvoríme tabuľku na základe evidenčných listov od zamestnávateľa s vymeriavacím základom poistenca od začatia obdobia poistenia do aktuálneho obdobia poistenia a všeobecným vymeriavacím základom Slovenskej republiky na základe Štatistického úradu. Podľa tejto tabuľky si vypočítame osobný mzdový bod, ktorý potrebujeme na výpočet. Tabuľka č. 3, na základe ktorej budeme čerpať dostupné informácie sa nachádza na ďalšej strane.

Tabuľka č. 3 : Údaje podľa evidenčného listu zamestnávateľa

Rok	Všeobecný vymeriavací základ v Sk/od 01.01.2009 v €	Osobný vymeriavací základ v Sk/od 01.01.2009 v €	Osobný mzdový bod
1978	29 796	30 596	1,0268
1979	30 588	31 569	1,0321
1980	31 272	32 698	1,0456
1981	31 704	33 598	1,0597
1982	32 340	35 987	1,1128
1983	32 940	37 569	1,1405
1984	33 480	38 547	1,1513
1985	34 116	40 589	1,1897
1986	34 656	39 589	1,1423
1987	35 292	36 458	1,0330
1988	36 240	38 548	1,0637
1989	37 704	39 459	1,0465
1990	39 336	42 589	1,0827
1991	45 240	48 569	1,0736
1992	54 516	54 698	1,0033
1993	64 548	58 749	0,9102
1994	75 528	64 897	0,8592
1995	86 340	70 589	0,8176
1996	97 848	74 985	0,7663
1997	110 712	81 569	0,7368
1998	120 036	90 489	0,7538
1999	128 736	111 478	0,8659
2000	137 160	119 458	0,8709
2001	148 380	129 587	0,8733
2002	162 132	135 789	0,8375
2003	172 380	155 784	0,9037
2004	189 900	169 587	0,8930
2005	207 288	187 489	0,9045
2006	225 132	200 487	0,8905
2007	241 752	225 698	0,9336
2008	361 384	274 569	0,7598
2009	8 934	9 587	1,0731
2010	9 228	9 589	1,0391
2011	9 432	9 678	1,0261
2012	9 660	9 965	1,0316
2013	9 888	10 025	1,0139
2014	10 296	10 548	1,0245
2015	10 596	10 789	1,0182
2016	10 944	11 055	1,0101
2017	11 448	11 896	1,0391
2018	12 156	12 453	1,0244
2019	13 104	13 302	1,0151
2020	13 596	13 986	1,0287
2021	14 532	14 632	1,0069
Σ	x	x	43,1315

Zdroj: *vlastné spracovanie autora*

4.1.1 Výpočet dôchodkového poistenia Sociálnou poisťovňou

Podľa tabuľky č. 3 vieme, že poistník k 1. januáru 2022 získal 15 695 dní obdobia dôchodkového poistenia, čo po prepočte predstavuje 43 rokov obdobia dôchodkového poistenia.

Súčet osobného mzdového bodu za obdobie poistenia je 43,1315.

Na výpočet výšky dôchodkového poistenia, použijeme vzťah (1), pre ktorý si najskôr musíme vyrátať neznáme hodnoty. Na výpočet priemerného mzdového bodu použijeme vzťah (2):

$$POMB = \frac{43,1315}{43} = 1,0031$$

Výsledok zaokrúhlime na 4 desatinné miesta, hodnota nám hovorí, že jeho vymeriavací základ v rozhodujúcom období bol v priemere približne na úrovni priemernej mzdy na území SR.

Na výpočet aktuálnej dôchodkovej hodnoty poistenia použijeme vzťah:

$$ADH2022 = 14,2107 \times \frac{1\ 185}{1\ 113} = 15,1300$$

Vypočítané hodnoty dosadíme do vzťahu (1) následkom čoho vypočítame výšku starobného dôchodku poistenca do vzniku nároku na dôchodok do 31. decembra 2021 :

$$SD = 1,0031 \times 43 \times 15,1300 = 652,60 \text{ eur}$$

Týmto vzťahom sme vypočítali, že suma starobného dôchodku predstavuje 652,60 eur v období nároku na dôchodkové poistenie.

4.1.2 Výpočet dôchodkového poistenia pre poistené osoby po vzniku nároku

Keďže sme si v prvej časti príkladu vypočítali sumu starobného dôchodku v období vzniku dôchodkového poistenia v druhej časti si k tejto sume pripočítame zvýšenie patriace za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok.

Toto obdobie predstavuje obdobie od 1. januára 2022 do 30. apríla 2020 kde náš vymeriavací základ predstavoval 3 859,57 eur.

Na zrealizovanie tohto výpočtu si potrebujeme určiť osobný mzdový bod za obdobie poistenia po vzniku nároku na dôchodok na základe vzťahu (6):

$$OMB_{2022} = \frac{3\,859,57}{13\,596} = 0,2839$$

Vypočítali sme osobný vymeriavací bod za obdobie po vzniku nároku na dôchodok, túto hodnotu dosadíme do vzťahu (7) a vynásobíme ju už vypočítanou aktuálnou dôchodkovou hodnotou za rok 2022:

$$SD = 0,2839 \times 15,1300 = 4,30 \text{ eur}$$

Po zaokrúhlení nám vyšlo, že suma starobného dôchodku sa nám zvýši o 4,30 eur čo znamená, že vypočítanú sumu pripočítame k sume starobného dôchodku zo vzťahu (1):

$$SD = 652,60 + 4,30 = 659,90 \text{ eur}$$

K tejto sume pripočítame percentuálne zvýšenie 0,5 % starobného dôchodku za každých 30 dní obdobia poistenia po vzniku nároku na dôchodkové poistenie čo predstavuje 120 dní, tieto dni si vydělíme počtom dní nároku na zvýšenie a vynásobíme mesačným percentuálnym zvýšením:

$$SD = \left(\frac{120}{30}\right) \times 0,5 = 2 \%$$

Výsledkom čoho je celkové percentuálne zvýšenie dôchodku o 2 % zo sumy predošlého vypočítaného starobného dôchodku:

$$SD = 659,90 + (2 \% \times 659,90) = 659,90 + 13,198 = 673,10 \text{ eur}$$

Následkom čoho nám vyšlo, že suma starobného dôchodku po percentuálnom zvýšení patriacom za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok je 673,10 eur.

4.1.3 Výpočet výšky dôchodkového poistenia následkom valorizácie

Následkom valorizácie dôchodku sa suma starobného dôchodku vypočítaného na základe všetkých parametrov, ktoré sme si určili v tomto príklade zvýši o 1,3 % čo predstavuje:

$$SD = 673,10 + (1,3 \% \times 673,10) = 673,10 + 8,75 = 681,85 \text{ eur}$$

Na základe kompletného výpočtu nášho komplexného príkladu na výpočet výšky starobného dôchodku poistník bude mesačne dostávať v roku 2022 dôchodok vo výške 681,85 eur mesačne.

4.2 Výpočet dôchodkového veku po odpočte vychovaných detí

V tomto type príkladu si ukážeme spôsob výpočtu dôchodkového veku s ohľadom na počet vychovaných detí.

Na správne určenie nároku na dôchodkové poistenie nám pomôžu tabuľky, ktoré sú dostupné na stránke Sociálnej poisťovne, ktoré sú pravidelne aktualizované. Tabuľky sú rozdelené podľa pohlavia poistenca.

Príklad č. 2

Poistenec narodený 29. apríla 1962 sa zaujíma kedy mu vznikne dôchodkový vek na nárok na dôchodkové poistenie. Poistencom je žena, ktorá riadne vychovala 6 detí a má splnenú podmienku minimálneho 15 – ročného obdobia platenia poistného na starobné poistenie. Dôchodkový vek si vieme znížiť o 6 mesiacov na každé vychované dieťa ale najviac o 18 mesiacov čo predstavuje 3 vychované deti. Keďže náš Poistenec vychoval 6 detí nemôže si uplatniť odpočet na každé dieťa ale najviac na tri, čím si znížil vek o 18 mesiacov. Vek odchodu do dôchodku pre nášho Poistenca, zistíme prostredníctvom tabuľky č. 4.

Tabuľka č. 4 : Vek odchodu do dôchodku na základe vychovaných detí u žien

Rok narodenia poistenca	Dôchodkový vek					
	mužov	žien s počtom vychovaných detí				
		0	1	2	3 alebo 4	5 a viac
1943 a menej	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1944	60r 9m	57r	56r	55r	54r	53r
1945	61r 6m	57r	56r	55r	54r	53r
1946	62r	57r	56r	55r	54r	53r
1947	62r	57r 9m	56r	55r	54r	53r
1948	62r	58r 6m	56r 9m	55r	54r	53r
1949	62r	59r 3m	57r 6m	55r 9m	54r	53r
1950	62r	60r	58r 3m	56r 6m	54r 9m	53r
1951	62r	60r 9m	59r	57r 3m	55r 6m	53r 9m
1952	62r	61r 6m	59r 9m	58r	56r 3m	54r 6m
1953	62r	62r	60r 6m	58r 9m	57r	55r 3m
1954	62r	62r	61r 3m	59r 6m	57r 9m	56r
1955	62r 76d	62r 76d	62r 76d	60r 3m	58r 6m	56r 9m
1956	62r 139d	62r 139d	62r 139d	61r	59r 3m	57r 6m
1957	62r 6m	62r 6m	62r	61r 6m	60r	58r 3m
1958	62r 8m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	60r 9m	59r
1959	62r 10m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 4m	59r 9m
1960	63r	63r	62r 6m	62r	61r 6m	60r 6m
1961	63r 2m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	61r 3m
1962	63r 4m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 7m
1963	63r 6m	63r 6m	63r	62r 6m	62r	61r 11m
1964	63r 8m	63r 8m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	62r 2m
1965	63r 10m	63r 10m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	62r 4m
1966 a viac	64r	64r	63r 6m	63r	62r 6m	62r 6m

Zdroj: podľa údajov z [16]

Po náhlade do tabuľky č. 4 sme zistili, že naša poistená osoba nárok na dôchodkové poistenie dosiahne vo veku 61 rokov a 7 mesiacov na základe stĺpca 5 a viac detí.

Příklad č. 3

Poistená osoba narodená 30. mája 1964 je muž, ktorý vychoval 2 deti. Na základe splnenia 15 – ročného obdobia poistného na starobné poistenie sa zaujíma v akom veku bude mať nárok na dôchodkové poistenie. Vek odchodu do dôchodku, zistíme prostredníctvom tabuľky č.5.

Tabuľka č. 5 : Vek odchodu do dôchodku na základe vychovaných detí u mužov

Rok narodenia poistenca	Dôchodkový vek mužov, s počtom vychovaných detí		
	1	2	3 a viac
1957	62r	61r 6m	61r
1958	62r 2m	61r 8m	61r 2m
1959	62r 4m	61r 10m	61r 4m
1960	62r 6m	62r	61r 6m
1961	62r 8m	62r 2m	61r 8m
1962	62r 10m	62r 4m	61r 10m
1963	63r	62r 6m	62r
1964	63r 2m	62r 8m	62r 2m
1965	63r 4m	62r 10m	62r 4m
1966 a viac	63r 6m	63r	62r 6m

Zdroj: podľa údajov z [16]

Na základe vychovania dvoch detí si uplatňuje Poistenec odpočet vo výške 12 – mesiacov, čo znamená, že poistená osoba nárok na dôchodkové poistenie dosiahne v dôchodkovom veku 62 rokov a 10 mesiacov.

Záver

Dôchodková reforma na území Slovenskej republiky výrazne ovplyvňuje systém dôchodkového zabezpečenia. Začiatky dôchodkového poistenia mali svoje veľké nevýhody pre občanov, ktorí si odvádzali finančné prostriedky na dôchodkové zabezpečenie. Výhody nastali až neskôr následkom reforiem dôchodkového zabezpečenia, kedy občania konečne dostali práva sa slobodne rozhodovať o výbere dôchodkového poistenia.

Dôchodkové zabezpečenie by nefungovalo bez príspevkov zamestnancov, ktorí pravidelne odvádzajú mesačné príspevky prostredníctvom odvodov z hrubej mzdy zo zamestnania, preto by sa mala reforma zamerať hlavne na legislatívne zmeny v prospech týchto zamestnancov.

Momentálne sa nachádzame na úrovni, kedy v priebehu niekoľkých rokov nebude mať Slovenská republika dostatočný počet finančných prostriedkov na vyplácanie budúcich starobných dôchodcov. Táto situácia môže spôsobiť na území Slovenskej republiky ekonomický bankrot. Záchrana prichádza v podobe dôchodkovej reformy, ktorá by mala kompletne zmeniť legislatívu dôchodkového zabezpečenia.

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce bolo zistiť vplyv dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky od jej vzniku až po súčasnosť.

V prvej kapitole sme sa zamerali na teoretickú časť, v ktorej sa čitateľ môže oboznámiť z vývojom dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky a s históriou dôchodkového zabezpečenia. Oboznámi sa so systémom trojpilierového dôchodkového poistenia, prostredníctvom grafov, ktoré obsahuje táto kapitola sa dozvie, ktorý pilier je na ekonomickom trhu úspešnejší. Pri tvorbe sme sa zamerali na riziká spojené s investovaním do týchto pilierov. Záver tejto kapitoly prináša informácie o súčasnom stave dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky, čitateľ má možnosť oboznámiť sa ako vláda plánuje pomôcť starobným dôchodcom pri prebiehajúcich rapidných zvýšených cenách, ktoré nás práve postihujú.

V druhej kapitole sme si určili hlavný cieľ predkladanej bakalárskej práce a následkom toho sme sa sústredili na spôsob vypracovania zvyšných kapitol tejto záverečnej práce. Na vypracovanie hlavného cieľa bolo nutné využiť matematické vzorce, ktoré sme si bližšie definovali v tretej kapitole záverečnej práce.

V tretej kapitole sme sa zamerali na oboznámenie čitateľa o spôsobe výpočtu výšky starobného dôchodku. Na tento výpočet sme využili matematické vzorce a údaje všeobecného vymeriavacieho základu na území Slovenskej republiky, ktoré boli dostupné na stránkach Sociálnej poisťovne. Na aplikovanie týchto matematických vzorcov sme si spomedzi

dôchodkového systému zabezpečenia vybrali práve I. pilier, ktorý je povinný a nárok na čerpanie dôchodkového zabezpečenia má každý občan, ktorý odvádza príspevky na dôchodkové poistenie. Tento nárok vypláca Sociálna poisťovňa, ktorá posudzuje stav žiadateľa o nárok na priznanie starobného dôchodku. Pri týchto výpočtoch sme sa zamerali aj na osoby, ktoré odvádzali príspevky na dôchodkové poistenie aj po vzniku nároku na starobný dôchodok. Zamerali sme sa aj na spôsob výpočtu veku na nárok na starobný dôchodok. Tento vek je ovplyvňovaný počtom vychovaných detí poistenca. Na záver sme si priblížili aké podmienky musí poistenec spĺňať pri žiadosti o priznanie nároku na starobný dôchodok, čitateľ sa oboznámi na základe akých dokladov môže byť žiadosť schválená.

V poslednej kapitole sme si získané poznatky z tejto záverečnej práce aplikovali do komplexného príkladu, v ktorom sme využili matematické vzorce z tretej kapitoly. Na vytvorenie tabuliek, ktoré nám pomohli pri výpočtoch sme využili softvér MS Excel. Pri postupe spracovania komplexného príkladu sme zistili výšku starobného dôchodku poistenca v rôznych prípadoch, kedy žiadateľ požiadal o nárok. Najväčšou zaujímavosťou bolo, ak si žiadateľ podá žiadosť o vyplácanie nároku dôchodku po vzniku nároku a po tomto vzniku odvádza finančné príspevky na starobné poistenie, výška jeho starobného dôchodku bude zvýšená o 0,5% za každých 30 dní, ktoré poistenec odvádzal a nepoberal starobný dôchodok. Funguje to ako tzv. kompenzácia za odvádzanie finančných prostriedkov navyše do dôchodkového poistenia. Následkom rapídneho zvyšovania cien nám vláda poskytla istú pomoc formou valorizačného zvyšovania starobných dôchodkov, vo forme 1,3 % zo sumy starobného dôchodku.

V komplexnom príklade sme toto zvýhodnenie aplikovali na konci výpočtov, toto zvýhodnenie nám poskytlo minimálne navýšenie ale vzhľadom na súčasnú situáciu, poberajúcim starobným dôchodcom pomôže aj takýto bonus. Na záver tejto kapitoly sme si ukázali akým spôsobom zistíme výšku veku na nárok na starobný dôchodok po odpočte vychovaných detí. Pre tento výpočet slúžia tabuľky, ktoré Sociálna poisťovňa pravidelne aktualizuje. Výška veku na nárok na dôchodok by sa mala upraviť po schválení prebiehajúcej reformy.

Výsledky tejto práce môžu poslúžiť osobám, ktoré si odvádzajú pravidelné finančné prostriedky na dôchodkové zabezpečenie formou odvodov z hrubej mzdy od zamestnávateľa. Na základe týchto poznatkov si budú vedieť sami vypočítať budúce zhodnotenie ich starobných dôchodkov.

Po prečítaní práce sa dozvedia kedy je vhodné začať odvádzať príspevky do II. a III. piliera dôchodkového poistenia a na základe týchto informácií, ktoré obsahuje záverečná práca sa môžu rozhodnúť, v ktorom fonde následne finančné prostriedky zhodnotia.

Tento systém fungovania dôchodkového poistenia, ktorý obsahuje predkladaná záverečná práca sa môže zmeniť následkom schválenia prebiehajúcej dôchodkovej reformy na území Slovenskej republiky.

Zoznam použitej literatúry

- [1] RADA PRE ROZPOČTOVÚ ZODPOVEDNOSŤ. *Hodnotenie návrhu dôchodkovej reformy*. [online] 2021. Dostupné na internete: <https://www.rrz.sk/hodnotenie-navrhu-dochodkovej-reformy/>
- [2] Nadácia F. A. Hayeka. *Penzie a dôchodky v minulosti*. [online] 2016. Dostupné na internete:< <https://www.hayek.sk/penzie-a-dochodky-v-minulosti/>>
- [3] Poist'ovne.sk. Jozef Rybník. *Penzie a dôchodky v minulosti (2.časť)*. [online] 2010. Dostupné na internete: <<https://poistovne.sk/penzie-a-dochodky-v-minulosti-2-cast/>>
- [4] SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *História [online]*. Dostupné na internete: <<https://www.socpoist.sk/historia/388s>>
- [5] ŠKROVÁNKOVÁ, L. – ŠKROVÁNKOVÁ, P. 2015. *Dôchodkové poistenie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 112s. ISBN 978-80-225-4064-3.
- [6] Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. [online] 2003. Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/461/>>
- [7] MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Čo je dôchodkové zabezpečenie*. [online] 2020. Dostupné na internete: <<https://www.fininfo.sk/fininfo/financne-produkty/dochodkove-zabezpecenie/co-je-dochodkove-zabezpecenie/co-je-dochodkove-zabezpecenie.html>>
- [8] SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Základná charakteristika*. [online]. Dostupné na internete:< <https://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>>
- [9] Zoznam.sk. *Dôchodkové fondy*. [online] 2022. Dostupné na internete: <<https://openiazoch.zoznam.sk/dochodkove-sporenie/dochodkove-fondy>>
- [10] MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *III. Pilier – doplnkové dôchodkové sporenie*. [online]. Dostupné na internete:<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/>
- [11] Poistenie.sk. *Doplnkové dôchodkové sporenie III. Pilier*. [online] 2022. Dostupné na internete:< <https://www.poistenie.sk/osobne/dds-3-pilier>>

- [12] MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Doplnkové dôchodkové spoločnosti*. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/doplnkove-dochodkove-spolocnosti.html>>
- [13] Prosight. *Ako si vybrať fond v 3. pilieri?* [online] 2022. Dostupné na internete: <<https://www.prosight.sk/blog/dochodok/ako-si-vybrat-fond-v-3-pilieri/>>
- [14] MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *III. Pilier v číslach*. [online] 2021. Dostupné na internete: <<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplnkove-dochodkove-sporenie/zhodnotenie-majetku/>>
- [15] Finsider. *Čo spraví Krajniaková reforma s penziou a dôchodkovým vekom*. [online] 2022. Dostupné na internete: <<https://www.finsider.sk/dochodok/dochodkova-reforma/>>
- [16] MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Výpočet dôchodku*. [online]. Dostupné na internete: <<https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/vypocet-dochodku/>>
- [17] SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Starobný dôchodok*. [online] 2022. Dostupné na internete: <https://www.socpoist.sk/suma-dochodku-/1286s#Suma>>